

EĞİTİM DÜZEYİ FARKLILIKLARININ GELİR DAĞILIMINA ETKİSİ: TÜRKİYE ÖRNEĐİ¹

Serap PALAZ

Prof. Dr., Balıkesir Üniversitesi
Bandırma İİBF
serappalaz@yahoo.com

Özgür ŞENERGİN

Doktora Öğrencisi, Balıkesir Üniversitesi
SBE İktisat Anabilim Dalı

Oktay ÖKSÜZLER

Doç. Dr., Balıkesir Üniversitesi
Bandırma İİBF
oktayoksuzler@yahoo.com

ÖZ

Bu çalışmada, TÜİK tarafından hazırlanan 2008 Hanehalkı Bütçe Anketi verileri kullanılarak, farklı eğitim seviyelerinin gelir dağılımına etkileri grup içi ve gruplar arası etki açısından genelleştirilmiş entropi ayrıştırma yöntemi ile araştırılmıştır. Sonuçlara göre toplam gelir eşitsizliğinin % 20,51'lik oranı grup içi, % 79,51'lik oranı ise gruplar arası gelir eşitsizliğinden kaynaklanmaktadır. Gelir dağılımını bozucu en yüksek etki ilköğretim düzeyinde iken, bu etkinin, ortaokul ve sekiz yıllık ilköğretim düzeyi için azaldığı görülür. Genel liseler ile meslek liselerinin grup içi eşitsizlikleri hemen hemen aynı orandadır. 4 yıllık yükseköğretim gören grubun gelir eşitsizliği, 2 yıllık yükseköğretim mezunlarından fazladır. Bu sonuç, yükseköğretim mezunlarının işgücü piyasasına girişte yaşadıkları sorunlar, işgücü piyasasının talepleri ile eğitimle edinilen vasıfların farklı niteliklerde oluşu, kamu ve özel sektör arasındaki ücret farklılıklar gibi etkenlerle açıklanabilir. Okuma yazma bilmeyen nüfusun grup içi gelir eşitsizliğinin çok düşük oluşu ise, ortalama geliri zaten düşük bu kesimin, ücret farklılaşmasına neden olabilecek işlerden çok emek yoğun ve vasıf gerektirmeyen işlerde çalışması ile açıklanabilir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Eğitim Harcamaları, Gelir Dağılımı.

¹ Bu çalışma, 2010 yılında Doç. Dr. Serap Palaz'ın danışmanlığında Özgür Şenergin tarafından hazırlanan yüksek lisans tezinden üretilmiştir. Çalışmada, özellikle araştırma verilerinin düzenlenmesi, çözümlenmesi ve yorumlanması konularında Doç. Dr. Oktay Öksüzler'in önemli katkıları olmuştur.

THE EFFECT OF DIFFERENCES IN EDUCATIONAL LEVEL ON INCOME DISTRIBUTION: THE CASE OF TURKEY

ABSTRACT

In this paper, the effects of different levels of education on income distribution are investigated - in terms of between and within groups- with generalized entropy decomposition method by employing 2008 Household Budget Survey data. According to the findings, 20.49 per cent of total income inequality result from within-group, but 79.51 per cent of it proceeds from between-group income inequality. It is observed that as the most disturbing effect comes from primary school, it decreases at middle school and primary education levels. The intergroup inequalities of general high schools and vocational high schools are nearly in the same proportion. The income inequality of four years collage graduates is more than that of two years college graduates. This finding might be associated with parameters such as difficulties in the entry into the labor market, different qualifications of demands of labor market and acquired qualification via education, and the wage differentials between private and public sector. The reason that the income inequality of illiterate population within in the group might be the fact that their average income is already low and they work in low skilled jobs.

Keywords: Education, Education Expenditure, Income Distribution

GİRİŞ

Gelir dağılımı, insanlık tarihi boyunca, sosyal adaletin sağlanması, toplumsal barışın ve moral değerlerin korunması açısından önemli bir kavram olmuştur. Gelir dağılımı sorunları sosyo-ekonomik eşitsizlikleri derinleştirerek ve aynı zamanda onlardan da beslenerek, ekonomik gelişmenin refahı artırıcı etkisinin toplumun geniş kesimlerine ulaşabilmesini önlemektedir. Gelirin dağılımına etki eden pek çok ekonomik ve sosyal etken söz konusudur. Stiglitz (2001: 13) ekonomilerin en önemli üç sorununu eşitsizlik, işsizlik ve kirlilik olarak sıralarken eşitsizliği birinci sıraya almıştır. Gelir dağılımındaki adaletsizliğe bağlı olarak ortaya çıkan toplumsal sorunlar ekonomik ve siyasi istikrarı olumsuz etkileyerek tüm makro politikalarda dikkate alınması gereken bir konu olmuştur.

Gelir dağılımına etkileyen faktörler Sahota (1978)'de yetenek, bireysel tercihler, beşeri sermaye, eğitim eşitsizliği, miras ve devlet politikaları olarak belirtilmiştir. Bu faktörlerin her birisini etkisi ayrı ayrı çalışma konuları olduğu için bu çalışmada mevcut veri dikkate alınarak eğitim faktörünün gelir dağılımına etkisi

üzerinde durulmuştur. Bireylerin üretim ilişkilerinde oynayacakları rolü, gelir seviyelerini ve sosyal koşullarını belirleme gücü açısından eğitim, gelir dağılımıyla yakından ilişkili bir olgudur.

Eğitimin gelir dağılımı ile ilişkisi 1980'li yıllarda bilgi-iletişim teknolojilerinde devrim sayılacak gelişmelerin yaşandığı, üretimin bilgi ve teknolojiye bağlı olarak geliştiği yeni bir dönemle ortaya çıkmıştır. Küreselleşme sürecinde ulusal üretim yerine uluslararası ölçekte üretim zincirlerinin kurulması, teknolojik gelişmelere ve uzmanlaşmaya verilen önemin artışı, bilgi iletişim teknolojilerinin eğitim sürecinde oynadığı rolün önem kazanması gibi gelişmeler, eğitimden beklenen niteliklerdeki değişmelere neden olmuştur. Eğitimin ekonomik anlamda değerine, dolayısıyla gelir dağılımıyla olan ilişkisine yeni boyutlar getirmiştir.

Bu çalışmada eğitim ile gelir dağılımı arasındaki ilişki TÜİK tarafından hazırlanan 2008 Hanehalkı Bütçe Anketi verileri kullanılarak farklı eğitim seviyelerinin gelir dağılımına etkileri grup içi ve gruplar arası etki açısından genelleştirilmiş entropi ayrıştırma yöntemi kullanılarak araştırılmıştır. Çalışmanın birinci bölümünde eğitim gelir ilişkisi ile ilgili literatür incelenmiştir. İkinci bölümde araştırmada kullanılan yöntem açıklanmış, üçüncü bölümde araştırmada ulaşılan bulgular ve yorumlara yer verilmiştir. Dördüncü bölüm ise sonuç ve önerilere ayrılmıştır.

1. LİTERATÜR

Beşeri sermaye kuramı, eğitimin ekonomik rolünü açıklayan en eski yaklaşım olarak kabul edilmektedir. Ekonomik kalkınmada beşeri sermaye yatırımlarının önemine ilk dikkat çekenler S. Kuznets ve M. Friedman olmuş, bu girişimin kuram haline dönüştürülmesi T.W. Schultz tarafından gerçekleştirilmiştir (Akalin, 2000). Beşeri Sermaye Kuramına göre insan sermayesi ekonomik büyümenin ve kişi başına gelir farklılıklarının en önemli belirleyicisi olarak görülmüştür. Ücret geliri açısından bakıldığında, kişilerin insan sermayelerini artırmak için yaptıkları yatırım, onların işteki verimliliklerini doğrudan doğruya etkilediği için ücretlerinde de farklılaşma yaratır. İnsan sermayesine yapılan yatırımlar içinde eğitim harcamaları ki en önemlisi olarak görülebilir, bu nedenle doğrudan doğruya kişinin ücret gelirini belirler. Böylece herhangi bir anda gözlenen kişiler arası gelir farklılıkları eğitim farklılıklarının bir sonucu olmaktadır (Ünal, 1992, s.3).

Gregorio vd. (2002), 1960 - 1990 dönemi için Asya, Afrika, Latin Amerika ve OECD ülke verileriyle yapmış oldukları

araştırmada gelir eşitsizliğinin eğitim eşitsizliğini ve eğitim eşitsizliğinin de gelir eşitsizliğini artırdığını sonucuna varmışlardır. Yang vd. (2009) tarafından Çin için yapılan benzer bir çalışmada, eğitim eşitsizliğinde azalmanın, gelir eşitsizliğinin azalmasına katkı sağlamazken, gelir eşitsizliğinin eğitim eşitsizliğine yol açtığını bulgusuna ulaşmışlardır.

İlköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim basamaklarının her biri için yapılan eğitim yatırımlarının gelir dağılımı üzerindeki etkisini inceleyen Keller (2010) öğrenci başına ilköğretim harcamaları özellikle az gelişmiş ülkelerdeki gelir eşitsizliğini azaltıcı önemli bir faktör olduğunu göstermiştir.

Rodriquez-Pose vd. (2008) Avrupa işgücü piyasası için yaptıkları çalışmada eğitim eşitsizliği ile gelir eşitsizliği arasında pozitif ve güçlü bir ilişki olduğu sonucuna varmışlardır. İlköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim basamaklarının Avrupa işgücü piyasasındaki gelir eşitsizliğine etkisini karşılaştırıldıklarında, orta ve yükseköğremin özellikle de yükseköğremin etkisinin pozitif olduğu, yüksek eğitilmiş işgücündeki artışın gelir eşitsizliğini artırdığı görülmüştür.

İngiltere için 1968-2007 yılları arasındaki gelir eşitsizliği değişikliklerinde rol oynayan faktörlerin araştırıldığı çalışmada (Brewer, vd.2009), eğitim durumuna göre oluşturulan nüfus alt grupları, grup içi ve gruplar arası eşitsizlik açısından incelemiştir. Eğitim grupları, eğitimden ayrılan yaş gruplarına göre kategorize edilmiştir. Buna göre, 1978'de grup içi bileşen etkisi, gruplar arası bileşen etkisinden daha fazladır. Ancak gruplar arası eşitsizliğin toplam eşitsizliğe katkısı 1980'ler boyunca, özellikle 1990'lı yılların ilk yarısında sürekli artış gösterir. Bu artış, bilgi temelli teknolojilerin gelişmesi ve yaygınlaşması sürecinin etkisiyle açıklanabilir.

Brezilya için yaş, eğitim, cinsiyet, etnik yapı, aile tipi, ulus ve kent/kır ayrımına göre Ferreira, vd. (2001) tarafında yapılan ayrıştırma analizi sonuçlarına göre toplam gelir eşitsizliğinin en önemli belirleyicisi - ve yapısal nedeni- olarak hane halkının eğitim düzeyi olduğu sonucuna varılmıştır. Hindistan'daki gelir eşitsizliğini etkileyen faktörlerin 1993 ve 2004 yılları için incelendiği araştırma bulgularına göre ise, kentsel nüfusun eğitim eşitsizliğinin gelir eşitsizliği (Gini katsayısı) üzerindeki etkisi, diğer tüm hanehalkı özelliklerinin toplam etkisinden yüksektir (Cain, vd., 2008).

Türkiye için yapılan çalışmalardan Dayıoğlu vd. (1997)'nin Devlet İstatistik Enstitüsü Hanehalkı Gelir ve Tüketim Anketi

verilerine dayanarak yaptığı çalışmaya göre eğitim, gelirin önemli bir belirleyicisidir. Aynı zamanda eğitimin getirisi kadınlar için erkeklere kıyasla daha çoktur. Tansel (1994)'e göre, eğitim seviyesindeki artış gelir seviyesini artırır. Ayrıca ilkokul ve ortaokul mezunu erkekler için eğitimin getirisi kadınlara göre daha düşüktür. İstanbul için yapılan Özcan vd.,(2003) çalışmalarına göre eğitimin getirileri, kendi adına çalışanlarda ücretlilere göre daha yüksektir.

Akçomak vd. (2002), Ankara ve İstanbul için kişisel kazanç farklılıklarının belirleyicilerini araştırmışlardır. Bulgulara göre, eğitim ve tecrübe hem Ankara, hem de İstanbul'da kişisel kazançlar üzerinde anlamlı bir etkiye sahiptir. Öksüzler (2007, 2008), Mincerian kazanç denkleminde hareketle, Türkiye için eğitimin bireylerin kazançlarına etkisini araştırır. Çalışmasının sonucuna göre eğitimin gelir üzerinde oldukça önemli ve pozitif etkisi vardır ve bu etki kadınlar için daha fazladır. Kiren vd.(2004), gelir farklılıklarını Devlet İstatistik Enstitüsü 2002 verileri ile Türkiye genelinde, cinsiyet faktörünü merkeze alarak incelemiştir. Buna göre üniversite mezunu olmanın lise mezunu olma durumuna göre geliri artırıcı etkisi kadınlarda % 77,6 oranında iken bu oran kadınlarda % 29,5'dir. Ayrıca piyasadaki ücret farklılıklarının önemli bir oranı piyasadaki ayrımcılıktan (kadın-erkek bağlamında) kaynaklanmaktadır.

Türkiye için eğitim ve gelir ilişkisini araştıran çok sayıda yapılmış çalışma olmakla birlikte eğitim ile gelir dağılımı ilişkisini araştıran çalışma sayısı oldukça azdır. Bunlardan Sarı (2003), Bolu ve Düzce için hazırlanan Hanehalkı Gelir Dağılımı Anket verilerini kullanarak eğitim ve gelir eşitsizliği arasındaki ilişkiyi genelleştirilmiş entropi ayrıştırma yöntemi ile incelemiştir. Sarı (2004)'ün çalışmasında nüfusun eğitim alt gruplarına ayrıştırılması ile elde edilen bulgular ile her bir eğitim basamağının gelir eşitsizliğindeki rolü araştırılmıştır. Buna göre, Düzce ilinde ilkokul mezunları, Bolu ilinde ise lise mezunları gelir eşitsizliğinde en büyük rolü oynamaktadır. Genel olarak üniversite mezunları gelir dağılımını eşitleyici bir özelliğe sahipken, meslek edindirme okullarından mezun olanlar gelir dağılımını bozucu etkiye sahiptir.

2. YÖNTEM

Bu çalışmada Sarı (2003)'ün Bolu ve Düzce illerinde farklı eğitim gruplarının gelir dağılımına olan etkisini araştırmak için kullandığı genelleştirilmiş entropi ayrıştırma yöntemi izlenerek, farklı eğitim gruplarının gelir eşitsizliğine olan etkisi tahmin

edilmiştir. Ayırıştırma yöntemi gelir dağılımını etkileyen faktörlerin etkilerinin bilinmesi istendiğinde, nüfusu çeşitli alt gruplara ayırmak suretiyle, her bir grubun kendi içindeki ve alt gruplar arasındaki gelir eşitsizliklerini tespit etmeyi olanaklı kılar. Böylece, genel olarak tespit edilen eşitsizliğe her bir alt grubun katkısı belirlenmiş olur (Sarı, 2003, s.187).

Ölçümlerin genelleştirilmiş entropi sınıfının öğelerinin formülü,

$$GE(\alpha) = \frac{1}{\alpha^2 - \alpha} \left[\frac{1}{n} \sum_{i=1}^n \left(\frac{y_i}{\bar{y}} \right)^\alpha - 1 \right] \quad (1)$$

biçimindedir. Burada n, örnekteki bireylerin sayısını; y_i , i (1,2,...,n) olmak üzere i bireyinin gelirini ve $\bar{y} = (1/n) \sum y_i$ gelirin aritmetik ortalamasını göstermektedir. GE'nin değeri 0 ile ∞ 'a değişir. Buradaki 0 değeri eşit dağılımı (tüm gelirler özdeş) ve yüksek değerler ise eşitsizliğin daha yüksek değerlerini temsil ederler. GE sınıfındaki α parametresi, gelir dağılımının farklı katmanlarındaki gelirler arasında verilen mesafelerin ağırlığını gösterir ve her hangi bir gerçek değer alabilir. GE, α 'nın çok küçük değerleri için, dağılımın daha düşük kısımlarındaki değişimlere karşı daha duyarlıdır ve GE'nin büyük değerleri de daha yüksek kısımlara etki eden değişimlere karşı daha duyarlıdır (Litchfield,1999; Doğanoğlu vd., 2001). Bu parametreye sıfır değerinin verilmesi durumunda (ortalama logaritmik sapma) hesaplanan endeks değerini düşük gelir grubundaki gelir değişikliğine daha duyarlı yaparken, daha yüksek değerlerin verilmesi yüksek gelir gruplarındaki gelir değişikliklerine daha duyarlı yapar. 1 değeri ise, endeksi her gelir grubundaki gelir değişikliklerine eşit oranda duyarlı yapar.(Theil endeksi). Analizlerde sübjektif yanlılığı engellemek için bu parametreye 1 değeri verilmiştir (Sarı, 2003).

$$GE(0) = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n \log \frac{y_i}{\bar{y}} \quad (2)$$

$$GE(1) = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n \frac{y_i}{\bar{y}} \log \frac{y_i}{\bar{y}} \quad (3)$$

Genelleştirilmiş entropi ayırıştırması ile, toplam eşitsizliğin grup içi eşitsizlik ve gruplar arası eşitsizliklerin toplamı olarak ifade

edilebilmesi mümkündür. Cowell ve Jenkins'e (1995) göre eşitsizliğin grup içi ve gruplar arası bileşimi şu şekilde ifade edilir:

$$I = I_b + I_w \quad (4)$$

I : Toplam eşitsizlik oranı

I_b : (I_{between} (arasında)) Gruplar arasındaki eşitsizlik oranı

I_w : (I_{within} (içinde)) Grup içindeki eşitsizlik oranı

$$I_w = \sum_j^k w_j GE(\alpha)_j \quad (5)$$

$GE(\alpha)$: Grubun theil endeksi ($\alpha = 1$)

$$w_j = \frac{v_j f_j}{\sum_j^k f_j} \quad (6)$$

v_j : Her alt grubun ortalama gelirinin, tüm grubun ortalama gelirine oranı

f_j : Her bir alt grubun nüfusunun toplam nüfusa oranı

$$I_b = \frac{1}{\alpha - 1} \left[\sum_{j=1}^k f_j \left(\frac{v_j}{\bar{v}} \right)^\alpha - 1 \right] \quad (7)$$

Cowell ve Jenkins (1995), gruplar arasındaki eşitsizliğin toplam eşitsizliğe oranını; $R_b = I_b / I$ olarak tanımlar. % X, R_b 'nin toplam eşitsizlik içindeki yüzde oranı olarak ifade edilirse, toplam eşitsizliğin hangi oranda gruplar arası eşitsizlikten kaynaklandığını gösterir. % (100-X) oranı ise, toplam eşitsizliğin gruplar içindeki eşitsizlikle açıklanan oranını ifade eder.

3. BULGULAR VE YORUMLAR

Çalışmada kullanılan veriler TÜİK Hanehalkı Bütçe Anketi'nden alınmıştır. Bu veri setine göre 15 yaş üstü fertlerin faaliyet karşılığı elde ettikleri gelirler baz alınmıştır. 15 yaş üstü fertlerin gelir seviyeleri, farklı eğitim seviyelerine göre kategorize edilmiştir. Bu şekilde toplam nüfus, 8 ayrı kategoriye ayrıştırılmıştır.

Grup 1: Okuryazar olmayan ve bir okul bitirmeyenler,

Grup 2: İlkokul mezunları,

Grup 3: İlköğretim, ortaokul ve orta ve dengi meslek okulları mezunları,

Grup 4: Lise mezunları,

- Grup 5: Lise dengi meslek okulu mezunları;
 Grup 6: 2 yıllık yüksek okul mezunları,
 Grup 7: 4 Yıllık fakülte mezunları,
 Grup 8: Yüksek lisans ve doktora mezunlarından oluşmaktadır.

Her bir alt grup için ayrı ayrı Theil endeksi hesaplanmıştır. Böylece grupların kendi içlerindeki eşitsizlik endeksleri elde edilmiştir. Daha sonra genelleştirilmiş entropi ayrıştırma yöntemi kullanılarak grupların kendi içlerindeki gelir eşitsizliği oranları ile gruplar arasındaki gelir eşitsizliğinin toplam eşitsizlik içindeki oranları bulunmuştur.

Tablo 1’de görüldüğü gibi, tüm eğitim gruplarını kapsayan toplam nüfusun Theil endeksi 0,6958’dir. Eşitsizlik eğitim düzeyleri açısından incelendiğinde ise, toplam eşitsizliğin yaklaşık % 79,51’inin eğitim grupları arasındaki eşitsizlikten, yaklaşık % 20,49’unun ise, eğitim gruplarının kendi içindeki eşitsizlikten kaynaklandığı görülmektedir. Tablo 2.’de üçüncü sütunda her bir eğitim grubunun toplam gelir eşitsizliğine etki oranları verilmiştir. Grup içi eşitsizlikler içinde Özellikle ilkökul mezunları gelir dağılımını bozucu etkiyi en çok gösteren gruptur. Bu grubun grup içi gelir eşitsizliği % 7,42’dür. İlkokul mezunları istihdamda eğitimden daha çok bireysel yetenek ve deneyimlere ve kalifiye olup olmadıklarına bağlı olarak yer alabilmektedir. Çeşitli zanaatlara ve kol gücüne dayalı işlerde çalışan ve mesleği “öğrenerek” edinen bu grup kendi içerisinde eşitsizliklerin en yoğun yaşandığı gruptur

Tablo 1. Eşitsizlik Endeksleri

Toplam eşitsizlik endeksi	0,6958
Grup içi eşitsizlik endeksi	0,1425
Gruplar arası eşitsizlik endeksi	0,5532
Grup içi eşitsizliğin toplam eşitsizliğe katkısı	% 20,48
Gruplar arası eşitsizliğin toplam eşitsizliğe katkısı	% 79,52

8 yıllık ilköğrenim, ortaokul ve ortaokul dengi meslek okullarından mezun olan eğitim grupta gelir dağılımını bozucu etkinin % 4, 24 düzeyinde olduğu görülür. Bu anlamda zorunlu temel eğitimin 8 yıla çıkarılmasının gelir dağılımına olan olumlu etkisinden söz edilebilir.

Tablo 2. Eğitim Seviyelerine Göre Gelir Alt Gruplarının Ayrıştırma Sonuçları

Eğitim Seviyelerine Göre Alt Gruplar	Theil Endeksi	Grup İçi Eşitsizliğin Toplam Eşitsizliğe Etki Oranı (%)
Okur-Yazar Değil ve Bir Okul Bitirmemiş	0,1355	0,0053
İlkokul Mezunu	0,2116	0,0742
İlköğrenim, Ortaokul, Orta Dengi Meslek	0,3314	0,0424
Genel Lise	0,2789	0,0295
Lise Dengi Meslek Okulu	0,1695	0,0227
2 Yıllık Meslek Yüksekokulu	0,1270	0,0086
4 Yıllık fakülte	0,1287	0,0202
Doktora	0,1079	0,0019

Lise düzeyinde eğitim alanlar, genel lise mezunları ve meslek lisesi mezunları olmak üzere iki ayrı grupta incelenmiştir. Ayrıştırma sonuçlarına göre lise mezunlarına göre lise dengi meslek okulu mezunu grubun toplam gelir eşitsizliğini bozucu etkisi % 2,27 iken , % 2,95 olan genel lise mezunlarına yakındır. Meslek okulları mezunlarının gelir seviyeleri arasındaki farklılıklar, bu okullardan mezun olanların işgücü piyasasındaki talebe kıyasla oranına, alınan eğitimin kalitesi ve işgücü piyasasında aranan ihtiyaçlara ne ölçüde yanıt verdiğine ve örneğin işgücü piyasasında deneyimle öğrenmenin öneminin bu okullardan mezun olanlara olan talebi azaltıp azaltmadığı gibi pek çok faktöre bağlanabilir.

Eğitimsel niteliklerin artışının 4 yıllık yükseköğrenim basamağı için grup içi gelir eşitsizliğini ortaöğrenime (lise ve dengi okullar) göre önemli bir oranda azalttığı söylenemez. Bu da ortaöğrenim sonrasında edinilen eğitimin vasıf kazandırma ya da kazanılan vasıfların işgücü piyasasında talep edilme sürecinde önemli eksiklikler olduğunu göstermektedir.

Yükseköğrenim düzeyindeki eğitim üç ayrı grupta incelenmiştir. 2 yıllık meslek yüksekokulları mezunlarının gelir eşitsizliğine olumsuz etkisi yaklaşık % 0,86 iken, 4 yıllık fakülte mezunlarında bu oranın % 2,02 olduğu görülmektedir. Oranların farklılığını açıklayabilmek için, meslek yüksekokulu mezunlarının işgücü piyasasına daha erken girmeleri, 4 yıllık yükseköğrenim mezunlarının fazladan katlandıkları eğitim maliyetini karşılamaya dönük kazanç ve statüyle ilgili beklentilerine işgücü piyasasının yanıt verecek bir yapıda olmaması, 4 yıllık yükseköğrenim mezunlarının aldıkları eğitimin niteliklerine dair farklılıkların kazançlarına etkisi gibi etkenler düşünülebilir. Ayrıca yükseköğrenim mezunlarının öğrenim gördükleri alanla ilgili iş bulma konusundaki zorluklar nedeniyle kalifiye olmadıkları başka iş sahalarında daha düşük ücretle çalışmayı kabul etmeleri de ücretlerdeki farklılaşmaya neden olmaktadır. Bunun yanında kamu ve özel sektör arasındaki ücret farklılıkları da bu eğitim basamağı için önemli bir belirleyen olabilir. Doktora düzeyinde eğitim alan grubun gelir eşitsizliğine olumsuz etkisinin hemen hemen kaybolduğu görülmektedir.

Diğer yandan okuma yazma bilmeyen veya ilkokul mezunu olmayan grubun gelir eşitsizliğini bozucu etkisi % 0,53 tür. Bu eğitim grubu, genellikle ücretleri farklılaştırması açısından belirleyici olma gücü zayıf olan zanaatlara, beceriye veya fiziki emeğe dayalı işlerde çalışmaktadırlar ve aylık ortalama gelirleri 405 TL'dir. Paylaşılacak gelirin nüfusa oranla zaten az olması ve kazanç getirecek işlerin benzer nitelikte olması gibi etkenlerin bu grup için, grup içi eşitsizliğin düşük olmasına neden olduğu düşünülebilir.

4. SONUÇ

Bu çalışmada TÜİK 2008 Hanehalkı Bütçe Anketi verileri kullanılarak, eğitim gruplarının kendi içindeki ve birbirleriyle olan eşitsizliklerinin ayrıştırılması amaçlanmıştır. Aynı eğitim kademesini bitiren kişilerin işgücü piyasasında elde ettiği getirilerin

farklılaşmasını ölçmek, eğitimin gelir dağılımı ile olan ilişkisinde eğitim politikalarının belirlenmesi açısından önemlidir.

Bulgulara göre toplam gelir eşitsizliğinin % 20,51'lik oranı grup içi, % 79,51'lik oranı ise gruplar arası gelir eşitsizliğinden kaynaklanmaktadır. Gelir dağılımını bozucu en yüksek etki ilköğretim düzeyinde iken, bu etkinin, ortaokul ve sekiz yıllık ilköğretim düzeyi için azaldığı görülür. Bu bulgu sekiz yıllık temel eğitimin gelir dağılımına olan olumlu etkisinin önemine işaret etmektedir. Genel liseler ile meslek liselerinin grup içi eşitsizlikleri hemen hemen aynı orandadır. 4 yıllık yükseköğrenim gören grubun gelir eşitsizliği, 2 yıllık yükseköğrenim mezunlarından fazladır. Bu bulgu, yükseköğrenim mezunlarının işgücü piyasasına girişte yaşadıkları sorunlar, işgücü piyasasının talepleri ile eğitimle edinilen vasıfların farklı niteliklerde oluşu, kamu ve özel sektör arasındaki ücret farklılıklar gibi etkenlerle ilişkilendirilebilir. Okuma yazma bilmeyen nüfusun grup içi gelir eşitsizliğinin çok düşük oluşu ise, ortalama geliri zaten düşük bu kesimin, ücret farklılaşmasına neden olabilecek işlerden çok emek yoğun ve vasıf gerektirmeyen işlerde çalışması ile açıklanabilir.

Eğitim grupları arasındaki gelir eşitsizlikleri ise toplam gelir eşitsizliğinin yaklaşık % 80'lik bölümünü oluşturmaktadır. Bu bulgu, Türkiye'de eğitim seviyeleri arasındaki farklılığın gelir dağılımı üzerindeki olumsuz etkisinin önemine işaret etmektedir.

KAYNAKÇA

- AKALIN, Güneri, (2000) Kamu Ekonomisi Akçağ Yayınları, Ankara.
- AKÇOMAK, Semih, KASNAKOĞLU, Zehra, (2002). "The Determinants of Earnings Differentials in Ankara and Istanbul". ERC Working Papers in Economics. Ankara.
- BREWER, Mike, MURIEL, Alastair, WREN-LEWIS, Liam (2009). Accounting for Changes in Inequality since 1968: Decomposition Analyses for Great Britain. <http://sta.geo.useconnect.co.uk/pdf/Accounting%20for%20changes%20in%20inequality.pdf>. [Erişim: 30.04.2010]
- CAIN J.Salcedo, HASAN Rana, MAGSOMBOL, Rhoda, TANDON Ajay (2008). "Accounting for Inequality in India: Evidence from Household Expenditures". Economic ve Research Department (ERD) Working Paper Series No:117.

- COWELL, Frank A. JENKINS, Stephen Pryse, (1995). “*How Much Inequality can we Explain? A Methodology and an Application to the USA*”. Economic Journal. Vol:105, pages: 421-430.
- DAYIOĞLU, Meltem, KASNAKOĞLU, Zehra, (1997). “*Kentsel Kesimde Kadın ve Erkeklerin İşgücüne Katılımları ve Kazanç Farklılıkları*”, METU Studies in Development. 24/3. pp:329-361.
- DOĞANOĞLU Fatih, GÜLCÜ, Aslan, (2001) “*Gelir Eşitsizliği Ölçümünde Kullanılan Yöntemler*”. CÜ. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt 2 (Sayı 1), ss: 47-65
- FERRIRA, Francisco, LITCHFIELD, Julie.A., (2001). “*The Micro and Macroeconomics of the Brezilian Income Distribution During*” 1981-1995. Cuadernos de Economía. Vol:38. N.114.
- GREGORIO Jose De., LEE Jong-Wha, (2002). “*Education and Income Inequality: New Evidence from Cross-Country Data*”. Review of Income and Wealth. Series 48 (Number 3), 395-415.
- KELLER, Katarina, R.I. (2010). “*How Can Education Policy Improve Income Distribution?: An Empirical Analysis of Education Stages and Measures on Income Inequality*”. The Journal of Developing Areas - Volume 43 (Number 2), Spring 2010, pp. 51-77. Web:
- KİREN Özlem, ÜÇDOĞRUK Şenay, (2004). “*Türkiye’de Cinsiyete Göre Gelir Farklılığının Ayrıştırma Yöntemiyle Uygulanması*”, 4. İstatistik Günleri Sempozyumu 20-21 Mayıs 2004 Dokuz Eylül Üniversitesi’nde sunuldu, İzmir.
- LITCHFIELD, Julie A, (1999). Inequality: Methods and Tools. Web: <http://siteresources.worldbank.org/INTPGI/Resources/Inequality/litchfie.pdf> [Erişim: 01.06.2010]
- ÖKSÜZLER, Oktay, (2007) “*Eğitim ve Gelir İlişkisi, Türkiye Örneği*”. 16. İstatistik Araştırma Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Sosyo-Ekonomik Gelişme ve İstatistik. (TÜİK). Türkiye İstatistik Kurumu.

- ÖKSÜZLER, Oktay, (2008). Does Education Pay off in Turkey? An Ordered Logit Approach. *The Empirical Economics Letters*, 7(2), 213-221.
- ÖZCAN, Yusuf, ÜÇDOĞRUK, Şenay, METİN-ÖZCAN, Kılıncım, (2003). "Wage Differences by Gender, Wage and Self-Employment in Urban Turkey". *Journal of Economic Cooperation (JEC)*, Vol. 24(1): 1-24.
- RODRIQUEZ-POSE, Anders, TSELIOS, Vassilis, (2008). "Education and Income Inequality in the Regions of the European Union", *Journal of Regional Science. Vol:4 (Issue:3)*, pp.411-437.]
- SARI, Ramazan. (2003). "Gelir Dağılımında Eğitim Faktörü: Kentsel Bazda Bir Örnek". Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi. *Cilt 58 (Sayı:2)*, ss:177-189
- STIGLIZT, Joseph E. (2002) Kürselleşme: Büyük Hayal Kırıklığı. Plan B yayınları.
- SAHOTA G. (1978). "Theories of Personal Income Distribution: A Survey", *Journal of Economic Literature*, 16(1), ss.1 -55.
- TANSEL, Aysit., BİRCAN, Fatma (2004). "Private Tutoring Expenditures in Turkey", 2004 Mart, Turkish Association Discussion Paper, 2004/13
- ÜNAL, Işıl. (1992). "Eğitim ve Gelir İlişkisi". A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, Cilt: 25 (Sayı: 1-2)., ss: 113-129.
- YANG, Jun.. XIAO, Huang., XIAYU, Li, (2009). "Educational Inequality and Income Inequality: An empirical study China", *Frontiers of Education in China. Vol.4, N.3.*, pp: 413-434.